ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Tomáše Kocourka a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **B. A. T.**, zast. Mgr. Markem Sedlákem, advokátem, se sídlem Milady Horákové 13, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 4. 2022, č. j. OAM-112/ZA-ZA11-HA13-2022, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 1. 2023, č. j. 41 Az 20/2022-22,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 4. 2022, č. j. OAM-112/ZA-ZA11-HA13-2022, kterým žalovaný rozhodl tak, že se žalobci neuděluje azyl podle § 12 až § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Zároveň rozhodl, že žalobci nelze udělit doplňkovou ochranu pro existenci důvodů podle § 15a zákona o azylu.

[2] Ze spisového materiálu vyplývá, že žalobce na území České republiky pobýval od roku 2006 na základě pobytového oprávnění za účelem studia, později za účelem podnikání. Dle jeho tvrzení jeho matka onemocněla rakovinou. Aby mohl uhradit její nákladnou léčbu ve Vietnamu, rozhodl se, že využije nabídky věřitele, který mu přislíbil poskytnutí potřebné částky za podmínky, že pro něj bude pěstovat marihuanu. To ale

neuniklo pozornosti orgánů činných v trestním řízení, které organizovanou skupinu, v níž figuroval i žalobce, odhalily. Žalobci byl následně (v roce 2018) Krajským soudem v Praze uložen za trestný čin podle § 283 odst. 1, 2 písm. a) a odst. 3 písm. c) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, trest odnětí svobody v délce trvání šesti let, tedy pod spodní hranicí zákonné trestní sazby. Tento trest byl poté v roce 2019 odvolacím soudem snížen na čtyři roky. V roce 2020 byl žalobce Okresním soudem v Nymburce podmíněně propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody za současného stanovení pětileté zkušební doby. V důsledku své trestné činnosti přišel o pobytové oprávnění. Následně se neúspěšně pokoušel o získání víza za účelem strpění.

[3] Ze spisového materiálu dále vyplývá, že dne 11. 2. 2022 podal žalobce žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice. Důvodem žádosti byly zejména obavy z výše uvedeného věřitele a zároveň spolupachatele trestné činnosti, který měl žalobci vyhrožovat. Žalovaný nadepsaným rozhodnutím rozhodl o neudělení azylu a vyloučil žalobce z doplňkové ochrany. Toto rozhodnutí bylo písemně vyhotoveno dne 21. 4. 2022, žalobce byl předvolán k jeho převzetí na 11. 5. 2022 v 9:00 hod. Dne 10. 5. 2022 byla žalovanému doručena písemnost zmocněnce žalobce, kterou žalovanému oznámil vznik zastoupení žalobce a požádal jej o nahlédnutí do spisového materiálu za účelem poskytnutí právní pomoci žalobci. Zmocněnec žalobce navrhl, aby žalovaný vydání rozhodnutí pozdržel do doby, dokud žalobce jeho prostřednictvím nedoplní svoji žádost o mezinárodní ochranu. Na tuto písemnost žalovaný nereagoval a žalobce se k převzetí rozhodnutí nedostavil. Rozhodnutí bylo následně doručeno zmocněnci žalobce do vlastních rukou jakožto pravomocné rozhodnutí.

[4] Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, ve které namítal tři okruhy pochybení žalovaného. Zaprvé vyslovil názor, že žalovaný nesprávně vyhodnotil problémy žalobce, které souvisejí s jeho vztahem k spolupachateli trestné činnosti. Navíc namítl, že ve Vietnamu mu jen stěží bude poskytnuta ochrana místních orgánů proti tomuto spolupachateli, neboť v této zemi hrozí za drogovou trestnou činnost trest smrti. Zadruhé namítl, že nebylo žalovaným prokázáno, že by se dopustil vážného zločinu ve smyslu zákona o azylu. Úvahy žalovaného přitom označil za obecné citace ustanovení trestního zákoníku a mezinárodních úmluv, v rámci nichž žalovaný nevyhodnotil specifika žalobcova případu. V třetím okruhu žalobních námitek žalobce uvedl, že žalovaný v rámci správního řízení porušil jeho právo na právní zastoupení.

[5] Krajský soud rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Důvodnými shledal námitky druhého a třetího okruhu. Prvním okruhem námitek, jakož i některými dalšími dílčími námitkami se soud s ohledem na shledaná pochybení žalovaného věcně nezabýval. Soud naznal, že žalobou napadené rozhodnutí trpí vadou podle § 76 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s“). Rozhodnutí totiž postrádá judikaturou požadované důvody, ze kterých by bylo možné dovodit, že se žalobce dopustil vážného zločinu podle § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu, což ho činí nepřezkoumatelným. Dále dal žalobci za pravdu v tom smyslu, že ve správním řízení došlo k procesním vadám, které mohly mít za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé. Žalovaný totiž dle názoru soudu nerespektoval žalobcovo právo na právní pomoc, když na jeho přípis ze dne 10. 5. 2022 nijak nereagoval, neodložil vydání

rozhodnutí, i když lhůta k jeho vydání by uplynula až za další tři měsíce, a znemožnil tak žalobci, aby byla jeho práva ve správním řízení hájena s pomocí právního zástupce.

II. Obsah kasační stížnosti

[6] Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost, v níž vyslovil s právními závěry soudu nesouhlas. Odkázal na rozsudky trestních soudů, kterými byl žalobce pravomocně odsouzen za spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami, a to navíc v rámci organizované skupiny. Závažnost drogové kriminality je přitom dána i mírou devastačního účinku na psychické a fyzické zdraví konzumentů a na společnost obecně. Boj proti ní je z těchto důvodů i předmětem mezinárodních úmluv, jejichž signatářem je i Česká republika. Stěžovatel proto vyhodnotil trestnou činnost žalobce jako vážnou, a to i přesto, že se podílel na výrobě pouze tzv. měkkých drog, byl spolupracujícím obviněným a byl mu uložen trest pod spodní hranicí zákonné trestní sazby. Zastává i nadále názor, že se žalobce této činnosti dopustil ze ziskuchtivosti a s rozmyslem. Pro posouzení věci pak nehraje roli pohnutka, která ho k ní vedla (tvrzení o nemocné matce). Stěžovatel je toho názoru, že v rámci vyhodnocení možnosti udělení doplňkové ochrany postupoval plně v intencích rozsudku NSS ze dne 1. 2. 2017, č. j. 6 Azs 309/2016-28.

[7] Stěžovatel rovněž namítl, že žalobce měl po celou dobu trvání správního řízení možnost nechat se zastoupit právním zástupcem. Této možnosti však využil až na poslední možnou chvíli. Stěžovatel se o vzniku zastoupení nemohl dozvědět včas. Když se o této skutečnosti dozvěděl, předmětné rozhodnutí již nabylo právní moci. Písemnost osvědčující právní zastoupení žalobce sice byla doručena stěžovateli prostřednictvím datové schránky, výčet osob, které s ní následně manipulovaly, však není určující. Tyto osoby totiž v dané věci nemohly nijak konat. Sám žalobce je tedy tím, kdo podcenil situaci, a poškodil tak své vlastní právo na právní pomoc. Stěžovatel rovněž vyslovil údiv nad tím, proč právní zástupce žalobce tuto písemnost nezaslal pro jistotu i e-mailem. Svoji kasační stížnost považuje za přijatelnou ve smyslu § 104a s. ř. s. Krajský soud totiž věc vyhodnotil v duchu výše popsaných námitek nesprávně. Závěrem stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

[8] Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení kasační stížnosti

[9] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a za stěžovatele jedná zaměstnankyně, která má vysokoškolské právnické vzdělání potřebné k výkonu advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[10] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přijatelnosti kasační stížnosti. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. Nejvyšší správní soud odmítne kasační stížnost ve věcech, které

jsou v řízení před krajským soudem rozhodovány specializovaným samosoudcem, pro nepřijatelnost, pokud tato stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele.

[11] Vymezením institutu nepřijatelnosti a výkladem konceptu přesahu vlastních zájmů stěžovatele se Nejvyšší správní soud podrobně zabýval v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech: 1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu, 2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, 3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně, 4) v napadeném rozhodnutí krajského soudu bylo shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud: a) krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, b) krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

[12] V rozsudku ze dne 31. 1. 2007, č. j. 2 Azs 21/2006-59, Nejvyšší správní soud upřesnil, že při posuzování přijatelnosti kasační stížnosti žalovaného, u něhož pojmově nemůže být splněna podmínka přesahu vlastních zájmů, postačí hodnotit, zda se krajský soud dopustil zásadního pochybení při výkladu hmotného nebo procesního práva, případně zda nerespektoval ustálenou a jasnou judikaturu.

[13] Nejvyšší správní soud se v prvé řadě věnoval otázce, zda stěžovatel ve správním řízení v dostatečné míře respektoval práva žalobce, zejména pak právo na právní pomoc, které je jedním z projevů práva na spravedlivý proces. Tato otázka totiž logicky předchází otázku přezkoumatelnosti správního rozhodnutí ve věci, neboť proces, který k jeho vydání vede, může a ve většině případů i má na výslednou podobu rozhodnutí zásadní vliv.

[14] Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s výkladem práva na právní pomoc učiněným krajským soudem. Toto právo je zakotveno v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a platí pro všechny druhy řízení vedené orgány veřejné moci, a tedy i správními orgány. Je přitom třeba vztáhnout ho na všechny fáze řízení. Orgány veřejné moci ho musí v rámci jeho aplikace vykládat v duchu zákazu diskriminace obsaženého v čl. 3 odst. 1 Listiny a způsobem, který toto právo respektuje a podporuje, a nikoliv tak, že je v důsledku popírá (srov. nález Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21). Speciální zřetel je třeba na toto právo brát v případě cizinců (nález Ústavního soudu ze dne 29. 11. 2016, sp. zn. I. ÚS 630/16). Právo na právní pomoc v řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany, a to ve všech jeho fázích, vyplývá i z čl. 22 a 23 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany.

[15] Je zřejmé, že se výše uvedené parametry práva na právní pomoc uplatní i v projednávané věci, přičemž jeho garantem měl být ve správním řízení právě stěžovatel. Nejvyšší správní soud je toho názoru, že této své povinnosti nedostál, což správně určil již krajský soud, přičemž tuto skutečnost ve svém rozsudku pečlivě a přiléhavě zdůvodnil.

[16] Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, obsahuje ve svém § 9 definici správního řízení, podle níž *„správní řízení je postup správního orgánu, jehož účelem je vydání rozhodnutí"*. Správní řízení tedy končí vydáním správního rozhodnutí, není-li proti němu přípustný řádný opravný prostředek, tak jako v řízení o žádosti o mezinárodní ochranu. Účastníci jsou oprávněni navrhovat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí (§ 36 odst. 1 správního řádu). Správní orgán je povinen ve svém rozhodnutí vycházet ze skutkového a právního stavu, který zde byl ke dni vydání rozhodnutí (rozsudek NSS ze dne 7. 4. 2011, č. j. 1 As 24/2011-79). Ustanovení § 71 odst. 2 správního řádu určuje okamžik vydání rozhodnutí. V projednávané věci se uplatní písmeno a) tohoto ustanovení ve spojení s § 24a odst. 1 zákona o azylu (viz též rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 3. 9. 2021, č. j. 53 Az 15/2020-38). Lze tedy uzavřít, že k vydání rozhodnutí mělo dojít dne 11. 5. 2022, kdy mělo být předáno žalobci. Dne 10. 5. 2022, bez ohledu na to, že již bylo vyhotoveno rozhodnutí žalovaného, stále ještě bylo vedeno řízení o udělení mezinárodní ochrany, a tudíž žalobce mohl uplatňovat své právo na právní pomoc a ve spojení s ním i právo vyjádřit se k věci a navrhovat důkazy (srov. rozsudky NSS ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003-89, a ze dne 16. 6. 2011, č. j. 7 As 23/2011-82).

[17] Jak správně uvádí krajský soud, lhůta k vydání rozhodnutí ve věcech mezinárodní ochrany činí 6 měsíců od poskytnutí údajů k podané žádosti (§ 27 odst. 1 zákona o azylu). V projednávané věci z této lhůty neuplynuly ani 3 měsíce, stěžovatel tudíž mohl vydání rozhodnutí pozdržet a případně ho podle žalobcem nově doplněných tvrzení či podkladů přepracovat (vyhotoveným rozhodnutím dosud nebyl vázán, neboť nebylo vydáno). Právo žalobce na právní pomoc totiž nemůže být omezeno tím, že interní procesy stěžovatele nejsou natolik efektivní, aby se předmětná písemnost dostala do sféry úředních osob pověřených k jejich vyřízení včas. K újmě nemůže být žalobci ani fakt, že se nechal právně zastoupit až den před plánovaným vydáním rozhodnutí, neboť mu toto právo náleží po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí. Obsah správního spisu ani podání učiněných v soudním řízení neumožňuje učinit závěr, že by se jednalo o obstrukční úkon ze strany žalobce či jeho zástupce, jenž by neměl požívat právní ochrany.

[18] K námitce stěžovatele, že měl zástupce žalobce stvrdit předmětné podání prostřednictvím e-mailové komunikace, Nejvyšší správní soud uvádí, že písemné úkony (výzvy) činěné stěžovatelem vůči žalobci (např. předvolání k převzetí rozhodnutí, předvolání k seznámení s podklady rozhodnutí, předvolání k pohovoru, výzva k poskytnutí údajů k žádosti o udělení mezinárodní ochrany) neobsahují vůbec žádný emailový kontakt na stěžovatele (natož na pověřené úřední osoby) ani upozornění, že by emailová komunikace měla být výhodnější, např. zajistit rychlejší předání informace příslušné úřední osobě zpracovávající daný případ. Datová zpráva zaslaná do datové schránky orgánu veřejné moci se má za doručenou okamžikem, kdy je do datové schránky dodána (rozsudek NSS ze dne 15. 7. 2010, č. j. 9 Afs 28/2010-79). Není tak důvodu, proč by

měl žalobce či jeho zástupce komunikovat se stěžovatelem jiným způsobem. Nejvyšší správní soud kromě toho nesdílí názor stěžovatele, že mu písemnost nebyla doručena včas, neboť se dostala do jeho dispozice až po vydání rozhodnutí. Stěžovatel vytváří konstrukci, podle níž osoby podílející se na rozhodování o žádostech o mezinárodní ochranu tvoří jiný správní orgán než osoby pracující na spisových uzlech elektronické pošty. Tento závěr je však mylný. Organizační útvary správního orgánu nejsou žádnými samostatnými entitami, navenek vystupují jako součásti jednoho správního orgánu a není přitom rozhodné, že mají v rámci jeho organizace různé úkoly. Písemnost se tedy považuje za doručenou nikoli v okamžik, kdy ji převezme úřední osoba k faktickému vyřízení, ale dodáním datové zprávy do schránky správního orgánu jako celku. V tento okamžik je z právního hlediska písemnost v jeho dispozici.

[19] Nejvyšší správní soud nadto připomíná, že stěžovatel na předmětné podání žalobce ze dne 10. 5. 2022 nijak nereagoval. S ohledem na obsah tohoto podání, v němž žalobce požádal o „zrušení“ vydání rozhodnutí do doby, než se jeho zástupce bude moct seznámit s obsahem správního spisu a žádost o udělení mezinárodní ochrany doplnit, nelze mít za to, že by byly splněny podmínky pro nastoupení fikce dle § 24a odst. 2 zákona o azylu. Stěžovatel tak mohl v řízení pokračovat i po datu, v němž plánoval žalobci předat rozhodnutí. Pokud nicméně dovodil, že rozhodnutí ze dne 21. 4. 2022 bylo žalobci doručeno fikcí podle § 24a odst. 2 zákona o azylu dne 11. 5. 2022, ačkoliv žalobce dal stěžovateli včas na srozuměnou, že v řízení chce využít právní pomoc advokáta, jehož si zajistil, a svoji žádost doplnit, zatížil stěžovatel řízení vadou, která mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí, neboť žalobci svým faktickým postupem odepřel právo na právní pomoc.

[20] Jak navíc správně uvedl krajský soud, právo na právní pomoc musí být obzvláště důsledně respektováno v řízeních, ve kterých jednají orgány veřejné moci vůči cizincům, a v řízeních, která jsou svou povahou jednoinstanční. Jestliže totiž nemůže účastník řízení podat proti rozhodnutí odvolání, ztrácí fakticky možnost efektivní procesní ochrany na úrovni správního řízení v těch případech, kdy je mu správním orgánem právní pomoc upřena. Ta může být upřena například způsobem, kterým to učinil v projednávané věci stěžovatel.

[21] K druhé kasační námitce je třeba předně poukázat na to, že smyslem vylučovacích klauzulí je z jednotlivých forem mezinárodní ochrany vyloučit osoby, které nejsou této ochrany hodny (cílem je ochránit důvěryhodnost systému společného evropského azylového režimu), a dále zabránit tomu, aby přiznání postavení azylanta či beneficiáře doplňkové ochrany umožňovalo pachatelům některých vážných zločinů vyhnout se trestní odpovědnosti. Naproti tomu není podstatné, zda pachatel vážného zločinu představuje současné nebezpečí pro hostitelský stát (viz rozsudky Soudního dvora Evropské unie ze dne 9. 11. 2010 ve spojených věcech C-57/09 a C-101/09 *B. a D.*, a ze dne 13. 9. 2018 ve věci C-369/17 *Shajin Ahmed*).

[22] Ustanovení § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu, které stěžovatel aplikoval na případ žalobce, je transpozicí čl. 17 odst. 1 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní

příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“). K výkladu tohoto článku kvalifikační směrnice se vyjádřil Soudní dvůr Evropské unie v rozsudku ve věci *Shajin Ahmed*. Posuzoval případ, kdy právní řád členského státu Evropské unie spojoval aplikaci této vylučovací klauzule výlučně se spodní hranicí trestu odnětí svobody, který lze za určitý trestný čin uložit. Soudní dvůr takový paušální přístup k výkladu pojmu vážný zločin odmítl. Zdůraznil, že i když kritérium trestu, který lze uložit podle trestního práva dotyčného členského státu, je zvláště důležité pro posouzení závažnosti trestného činu, který odůvodňuje vyloučení z doplňkové ochrany podle čl. 17 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice, příslušný orgán dotyčného členského státu může použít důvod pro vyloučení stanovený v tomto ustanovení teprve poté, co pro každý jednotlivý případ provede posouzení jemu známých konkrétních skutečností za účelem určení, zda existují závažné důvody se domnívat, že činy spáchané dotyčným, který jinak splňuje kritéria pro získání požadovaného statusu, spadají pod tento důvod pro vyloučení. Soudní dvůr se odvolal na zprávu Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) z ledna 2016, nazvanou „Vyloučení: články 12 a 17 kvalifikační směrnice (2011/95/EU)“, která v bodě 3.2.2, jenž se týká čl. 17 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice, doporučuje, aby se závažnost trestného činu, na základě kterého může být osoba vyloučena z doplňkové ochrany, posuzovala s ohledem na více kritérií, jako je zejména povaha dotčeného aktu, způsobená újma, forma řízení použitá za účelem zahájení stíhání, povaha trestu, který lze uložit, a zohlednění otázky, zda většina soudů rovněž považuje tento čin za vážný zločin.

[23] Požadavek na individuální posouzení každého jednotlivého případu ve vztahu k aplikaci § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu formuloval i Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 1. 2. 2017, č. j. 6 Azs 309/2016-28. Naplnění pojmu „vážný zločin“ nelze odůvodnit pouze s odkazem na to, že byl žadatel odsouzen za spáchání činu, který je vnitrostátním trestním právem označován za zvlášť závažný zločin. Ačkoli může být kvalifikace činu z hlediska terminologie trestního práva jedním z kritérií, ke kterým je žalovaný povinen přihlédnout (jakkoli kritériem výchozím), z hlediska požadavku souladnosti rozhodnutí o mezinárodní ochraně s kvalifikační směrnicí nemůže být jediným. V uvedeném rozsudku Nejvyšší správní soud vymezil okolnosti, které s ohledem na konkrétní trestný čin posuzovaný v dané věci jsou relevantní pro hodnocení závažnosti zločinu, aniž by se však jednalo o obecně platný etalon kritérií (povaha a závažnost činu spáchaného stěžovatelem a v souvislosti s ní výše uloženého trestu, míra účasti stěžovatele na trestné činnosti, skutečnost, že nedošlo k dokonání trestného činu, včetně příčiny, proč se tak nestalo, či skutečnost, že stěžovatel již trest odnětí svobody vykonal). Obecně je po správním orgánu požadováno, aby posoudil závažnost zločinu ve světle všech polehčujících a přitěžujících okolností a rovněž všech dalších relevantních subjektivních nebo objektivních okolností, ať již nastaly před činem nebo po něm.

[24] Nejvyšší správní soud se nicméně postavil proti tomu, aby na správní orgán byly kladeny přehnané požadavky. Ve vztahu k drogovým trestným činům je obecně považováno za dostatečné, pokud správní orgán poukáže na odsouzení za úmyslný trestný čin, spáchaný s úmyslem získat materiální prospěch, v organizované skupině a ve velkém

rozsahu (viz usnesení NSS ze dne 18. 7. 2018, č. j. 6 Azs 108/2018-28, ze dne 3. 9. 2020, č. j. 1 Azs 244/2020-33, ze dne 17. 2. 2021, č. j. 7 Azs 331/2020-19, ze dne 18. 2. 2021, č. j. 5 Azs 311/2020-29, ze dne 25. 5. 2021, č. j. 1 Azs 37/2021-38, ze dne 14. 10. 2021, č. j. 9 Azs 140/2021-32, a ze dne 17. 6. 2022, č. j. 9 Azs 57/2022-31). V rozsudcích ze dne 20. 7. 2020, č. j. 9 Azs 131/2020-23, a ze dne 15. 10. 2020, č. j. 7 Azs 213/2020-25, za nepřiměřený vyhodnotil požadavek krajského soudu, aby bylo zhodnoceno uložení trestu na spodní hranici výměry trestu odnětí svobody ve vztahu k míře účasti žadatele na trestné činnosti, jeho podíl v rámci organizované skupiny, podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, že se jednalo o první trestný čin, přičemž žadatel předtím vedl řádný život a trestnou činnost páchal v krátkém časovém období. Nejvyšší správní soud připustil, že tato kritéria vymezená krajským soudem mají jistou relevanci ve vztahu ke konkrétnímu posuzovanému trestnému činu, nicméně již byla zhodnocena trestními soudy při stanovení výměry trestu. Na toto zhodnocení přitom správní orgán odkázal, za hlavní skutečnost svědčící o závažnosti trestné činnosti označil její spáchání ve velkém rozsahu a v organizované skupině, z čehož dovodil velmi vysokou míru společenské škodlivosti trestného činu. Tento závěr zohlednil i výši uloženého trestu, obecně poukázal i na vysokou škodlivost drogové trestné činnosti, která je potírána i mezinárodními smluvními instrumenty. Nejvyšší správní soud zdůraznil, že správní orgán nevycházel jen z typové škodlivosti drogových trestných činů, ale provedl i konkrétní úvahu o škodlivosti trestného činu spáchaného žadatelem. Poukázal na to, že i méně intenzivní konkrétní škodlivost trestného činu, jehož se žadatel dopustí, pokud jej lze podřadit pod kvalifikovanou skutkovou podstatu, zpravidla naplňuje charakteristiku vážného zločinu.

[25] Z rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 7. 12. 2018, č. j. 4 T 22/2018-5371, vyplývá, že žalobce spáchal zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dílem dokonaný podle § 283 odst. 1, 2 písm. a), 3 písm. c) trestního zákoníku, a dílem ve stádiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku k § 283 odst. 1, 2 písm. a), 3 písm. c) trestního zákoníku, za což byl žalobci uložen trest odnětí svobody v trvání 6 let. Trestného činu se žalobce dopustil od počátku roku 2016 do 2. 5. 2017 pěstováním vysoce prošlechtěného kultivaru rostliny konopí s vysokým obsahem cannabinoidních látek v obci Beřovice. Nejméně ve čtyřech pěstebních cyklech péčí o 2.471 ks rostlin se žalobci a spolupachatelům podařilo získat nejméně 218,8 kg konopí setého a dále s cílem získat dalších 54,7 kg sušeného květenství konopí setého pěstovali nejméně 567 ks rostlin konopí, které však nesklidili, neboť aby se vyhnuli odhalení, zanechali pěstírnu opuštěnou. Z odůvodnění rozsudku vyplývá, že žalobce se dopustil trestného činu v úmyslu přímém (odst. 61), žalobce sice spáchal jen jeden skutek, ovšem jedná se o pokračující trestný čin, jenž se skládal z více útoků (tři sklizně, odst. 62). Trestné činnosti se obžalovaní dopustili jako členové organizované skupiny, v níž žalobce nebyl organizátorem, investorem ani řídící osobou (odst. 57 a 65). Všichni obžalovaní, tj. včetně žalobce, se trestného jednání dopustili s rozmyslem, resp. po předchozím uvážení a ze ziskuchtivosti (odst. 66). Vedle organizátora trestné činnosti měl žalobce z trestné činnosti nejvyšší zisk – cca 350.000 Kč (odst. 68). Trestná činnost byla spáchána ve velkém rozsahu, přičemž i v případě žalobce rozsah vyrobené sušiny konopí jednoznačně výrazně překročil velký rozsah a další činnost směřovala k získání další drogy (odst. 60 a 68). Žalobce byl v pěstírně v Beřovicích tzv. zahradníkem (odst. 57 a 68), nebyl organizátorem ani hybnou silou organizované skupiny, ovšem jeho role zahradníka byla

pro páchání trestné činnosti podstatná, neboť pokud by nebyla zajištěna soustavná a náležitě vykonávaná péče o rostliny konopí setého, nedošlo by k plánovanému záměru na vypěstování rostlin v množství a kvalitě potřebné pro další zpracování a distribuci psychotropní látky (odst. 68). Ve prospěch žalobce svědčí polehčující okolnost řádného života (trestní zachovalost), doznání se k trestné činnosti v přípravném řízení, upřímná lítost nad trestnou činností, omluva ze své jednání. Žalobci byl nadto přiznán status spolupracujícího obviněného, neboť vyšší měrou přispěl k objasnění trestné činnosti. Z toho důvodu mu byl uložen trest odnětí svobody ve výměře pod spodní hranicí zákonné sazby. Vrchní soud v Praze, jakožto soud odvolací, neshledal v závěrech krajského soudu žádné pochybení, za přiměřený trest pro žalobce ovšem považoval trest odnětí svobody v délce trvání 4 let.

[26] Stěžovatel ve svém rozhodnutí poukázal na to, že žalobce se dopustil trestného činu v kvalifikované skutkové podstatě (člen organizované skupiny, velký rozsah), za nějž lze uložit trest odnětí svobody v rozmezí 8 – 12 let. Jedná se o zvlášť závažný zločin, takže lze dovodit, že se obecně jedná o vážný zločin. Stěžovatel dále skutkově vymezil trestný čin žalobce, vyjmenoval polehčující okolnosti (řádný život s ohledem na trestní zachovalost, částečné doznání k trestné činnosti, vyjádření upřímné lítosti nad trestnou činností a omluva za své jednání), zejména zdůraznil, že žalobce byl spolupracujícím obviněným, jenž vyšší měrou přispěl k objasnění trestné činnosti. Dále vyjmenoval přitěžující okolnosti (rozmysl, ziskuchtivost). Stěžovatel tyto okolnosti zhodnotil tak, že se jedná o vážný zločin ve smyslu zákona o azylu, a to ačkoliv byl žalobci s ohledem na jeho osobu spolupracujícího obviněného a okolnosti případu uložen trest pod spodní hranicí trestní sazby. Míra společenské škodlivosti trestné činnosti je totiž vysoká. Konopí slouží jako výchozí surovina pro následnou výrobu marihuany, tedy konopné drogy, přičemž závislost na ní (jakkoliv je považována za tzv. měkkou drogu) může mít pro její uživatele vážné zdravotní či sociální následky. Doplnil, že závažnost drogové kriminality je dána závažností jejího dopadu a mírou devastačních účinků na psychické a fyzické zdraví konzumentů, ale i celkově na společnost (k tomu odkázal na mezinárodní smluvní instrumenty). Stěžovatel zdůraznil, že žalobce se kriminálního jednání se závažnými společenskými a hospodářskými důsledky a negativními dopady na zdraví a životy dotčených osob dopouštěl jako člen organizované skupiny a ve velkém rozsahu, v úmyslu opatřit si tímto způsobem materiální prospěch, a to bez ohledu na popsané závažné negativní dopady trestné činnosti, na níž se aktivně podílel.

[27] Nejvyšší správní soud má úvahy stěžovatele za přezkoumatelné. Stěžovatel poukázal na vnitrostátní klasifikaci trestného činu a povahu a výměru trestu, který lze za něj obecně uložit. Zdůraznil obecnou nebezpečnost drogové trestné činnosti, její závažné dopady na konzumenty drog a společnost (tím vymezil objekt trestného činu, tj. chráněný zájem). Stěžovatel se zabýval i individuální stránkou věci. Vyjmenoval přitěžující i polehčující okolnosti, a to v úplnosti, jak vyplývají z rozsudků trestních soudů. Nelze souhlasit s krajským soudem, že rozsudky trestních soudů nezmiňují přitěžující okolnost v podobě rozmyslu a ziskuchtivosti (viz odst. 66 rozsudku Krajského soudu v Praze). Skutečnost, že žalobce chtěl trestnou činností získat peníze na léčbu nemocné matky, neznamená, že trestnou činnost nepáchal ze ziskuchtivosti, právě naopak. Motivem, pro

nějž žalobce trestnou činnost páchal, byl právě majetkový prospěch z ní, jenž dosáhl částky 350.000 Kč. Způsob použití těchto prostředků, jakkoliv z rozsudků trestních soudů nevyplývá, že nemoc matky byla hlavním důvodem pro zapojení žalobce do organizované skupiny (žalobce vypověděl, že se chtěl po konfliktu se strýcem a tetou osamostatnit), nemění nic na tom, že důvodem páchání trestné činnosti byl finanční výnos z ní plynoucí (tedy ziskuchtivost), nikoliv např. vnitřní přesvědčení, pomsta, psychické rozrušení, donucení. Tyto všechny okolnosti se promítly do výše trestu odnětí svobody, jenž byl žalobci uložen trestními soudy (4 roky nepodmíněně). Tu vzal stěžovatel rovněž v úvahu, nicméně skutečnost, že byl uložen trest pod spodní hranicí zákonné sazby, nemění podle něj nic na vysoké společenské škodlivosti trestné činnosti (ta je dána objektem skutkové podstaty trestného činu, jeho širokou mezinárodní akceptací projevující se v mezinárodních smluvních instrumentech, rozsahem trestné činnosti, její organizovaností a materiálním prospěchem z ní). To v zásadě odpovídá kritériím vážného zločinu obsaženým v metodických pomůckách Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO), jichž se dovolává i Soudní dvůr Evropské unie.

[28] Z rozsudků trestních soudů vyplývá, že důvodem, pro nějž žalobci uložily trest pod spodní hranicí zákonné sazby, je jeho status spolupracujícího obviněného a s tím související objasnění části trestné činnosti organizované skupiny. Trestní soudy zmiňují potřebu podporovat takový přístup obviněných. Byť i ve vztahu k ostatním spoluobviněným byly dány zbývající polehčující okolnosti, které byly splněny i u žalobce (doznání, lítost, omluva, trestní zachovalost), nebyl žádnému z nich uložen trest pod spodní hranicí zákonné sazby. Výměru trestu odnětí svobody uloženou žalobci tak nelze interpretovat jako výraz nižší společenské škodlivosti jeho jednání, nýbrž jako ocenění jeho přístupu k trestnímu stíhání samotnému. Ostatně popisují-li trestní soudy samotnou povahu trestné činnosti žalobce, neshledávají v ní žádné polehčující okolnosti, naopak toliko přitěžující.

[29] Posouzení okolností rozhodných z hlediska aplikace § 15a odst. 1 písm. b) zákona o azylu ze strany stěžovatele je do té míry úplné, že jej lze považovat za zcela přezkoumatelné. Nejedná se o toliko obecné hodnocení, které by se omezilo na typovou nebezpečnost trestné činnosti, nýbrž v potřebné míře zohledňuje i individuální okolnosti. Krajský soud zdůrazňuje jakousi obecnost úvah stěžovatele. Je nicméně třeba poukázat na to, že hodnocení, které je povinen provést stěžovatel, sleduje jiný účel než hodnocení jednotlivých okolností prováděné trestními soudy. V daném případě jde o podřazení daného skutku pod pojem „vážný zločin“. Úvahy, které stěžovatel učinil, jakkoliv se mohou krajskému soudu zdát jako příliš obecné, nekonkrétní, jsou pro daný účel dostatečné. Pokud krajský soud s vyústěním těchto úvah nesouhlasí, jde pak o otázku subsumpce zjištěného skutkového stavu pod neurčitý právní pojem „vážný zločin“, a tedy zákonnost rozhodnutí o vyloučení žalobce z doplňkové ochrany, nikoliv však o přezkoumatelnost takového rozhodnutí.

[30] Nejvyšší správní soud shledal, že krajský soud dospěl k závěru, jenž je v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu. Kasační námitka je důvodná.

IV. Závěr a náklady řízení

[31] Nejvyšší správní soud závěrem shrnuje, že krajský soud zrušil rozhodnutí stěžovatele ze dvou různých důvodů, z nichž každý obstojí jako zrušovací důvod sám o sobě. Nejvyšší správní soud přisvědčil krajskému soudu, že důvod pro zrušení rozhodnutí stěžovatele dle § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s. byl dán (porušení práva na právní pomoc), nicméně shledal důvodnou kasační námitku proti závěru krajského soudu, že rozhodnutí stěžovatele o vyloučení žalobce z doplňkové ochrany je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Důvodnost kasační námitky sice zakládá přijatelnost kasační stížnosti, ovšem nikoliv její důvodnost. Výrok napadeného rozsudku krajského soudu je správný, neboť důvod pro zrušení rozhodnutí stěžovatele a vrácení věci k dalšímu řízení je skutečně naplněn, byť spočívá „pouze“ v porušení práva na právní pomoc. Ve vztahu k druhému zrušovacímu důvodu prezentovanému v rozsudku krajského soudu postačí názor krajského soudu korigovat. Nejvyšší správní soud tedy kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s.

[32] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v tomto řízení úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšnému žalobci nevznikly v řízení o kasační stížnosti žádné náklady, proto ani on nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. května 2023

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu